

גילי סופר ובתו זהר בדרך
למצפה עומר, ממזרח לערד;
בעמוד ממול: עדר כבשים
רועה למרגלות המלון

חלום שחלמתי על ערד

גילי סופר עשה דיסטארט לחייו הקודמים
כעיתונאי, ובחר להתמקם עם משפחתו
בערד ולנהל בה מלון בוטיק. מאז הוא קם
בכל יום מוקדם בבוקר, קוצץ בצל ולא
מבין מדוע לא עשה זאת קודם

מאת גילי סופר << צילום: יוסי אלוני

ארס פואטיקה בכתיבה עיתונאית היא משהו איום ונורא. ובכל זאת, להתיישב לפני אותה מקלדת שנה וחצי אחרי נטישתה זה משהו שלא יכולים לעבור עליו בשתיקה.

ויש גם אתיקה (סליחה על הביטוי) שהשתנתה: אני כבר לא מספר את כל מה שאני חושב, ווראי שלא את כל מה שאני יודע. היי, בכל זאת עברתי למקום קטן. ואני יעני מנהל כאן מלון משפחתי. בוטיק, כמו שאוהבים לקרוא לזה.

שידת החלומות הקולקטיבית

אבל התבקשתי לכתוב את סיפורי האישי. הוא מתחיל, כמו תמיד, בחלום. ומה יש בו? אותו חלום גנרי שיושב בשידת החלומות הקולקטיבית, שתי מגירות מתחת לת' מונה של עץ הקוקוס הנוטה מעל למי הטורקז הצלולים: לעבור לפרובינציה ולעסוק באירוח. הרבה שנים השתעשעו ענו, זוגתי ואני, ברעיון, ומאז ומעולם אני מדבר על לעבור דרומה. החלטנו ללכת על זה (נו, כמה כבר אפשר להמשיך לקום בשעה שתיים לפנות בוקר ולחלק עיתונים שמופיעה בהם כתבת שער שאתה עצמך כתבת?). הפצנו את הכוונה, התרוצצנו, מצאנו משקיע, הסתובבנו בארץ, בחנו הצעות ובסוף החלטנו על "יהלים" בערד. נשאנו ונתנו, הסתכנו ופתרנו, סגרנו – ובאנו.

הגעתי ראשון, אני והטוסטוס, במשאית ההובלה. ערב ראשון בערד. היא נשארה עוד יומיים כדי לסגור קצוות בשרון. באותו ערב נחתה עליי ההפתעה הראשונה: המחירים פה בשמים. נכנסתי לסופר השכונתי, קניתי חפצות סיגריות ושקיק טורקי של עלית (זה היה עוד לפני הטריק של ה-85 גרמים), והקופאית ביקשה 29 שקלים ומשהו. עד אז שילמתי תמורתם בערך 21. "כמה הסיגריות?!" אני נדהם. 16, היא עונה. מה שמביא אותי לחישוב מבהיל שמי חירו של הקפה כאן כפול מאשר במרכז הארץ. במינימר קטים במרכז המסחרי הישן והמיושן של העיר המחיר כבר שני שקלים פחות, ובהיפר (אז היה אחד, היום יש שלושה) ממש זול – רק פעם וחצי ממה ששילמתי עד אז. ולא מדובר רק בקפה; כל המחירים פה מביאים בחשבון שהחלופה שלך היא לנסוע חצי שעה לבאר שבע ולשרוף מאה קילומטרים של דלק. ברוך הבא לפריפריה. מיד התנחמתי בכך שבמי צפה המצב גרוע יותר. שם התושבים משלמים על כך שהם מרוחקים שעה וחצי מהעיר הקרובה.

ההפתעה השנייה הייתה האנשים. מיקסיימיים. בערד, ועוד יותר מזה בכאר שבע, נדהמתי לראות עד כמה מידת החום האנושי גבוהה. תמיד מדברים על החום המזרחי, אבל האמינו לי – אין כמו החום הדרומי. איזה כיף. שבועות הסי' תובכתי מאושר מזה, בעיקר בביקורים בכאר שבע – איזו נחמדות, כמה לבביות מצד נותני השירותים, והזרים שמי סבירים לך איך להגיע, והאנשים בפלאפל. אילו אנשים, אילו נשים.

לעוף על השקשוקות

אבל העניין העיקרי שלנו הוא המלון. האמת? קריעת תחת. לא שלרגע חשבנו שהשנתיים הראשונות ייראו אחרת. החלום הזה, הפנטזיה מהמגירה שמתחת לחוף האק' זוטי, הוא בהחלט נחמד. אני גם מוצא את עצמי יושב ומק' שקש לא מעט עם אורחים, מספר, שומע, עושה קפה, אבל בשורה התחתונה מדובר בלקום כל בוקר מוקדם מאוד ולי' קצוץ בצל. יש הרבה לנקות, לקנות, לתחזק, עוברים לנהל. ולפעמים קצת לטייל. אה, ואני גם מבשל.

נשאבתי למטבח. זה בכלל לא היה בתכנון. חשבנו שאני אהיה אחראי לתחזוקה ולכל מה שקשור בטיולים, ופתאום מצאתי את עצמי פורח במטבח. האמת היא שמאז ביליתי כמה חודשים בעמדת הסלט של בית קפה תל אביבי קטן ומוכר, המשכתי ברומן שלי עם סכין השפים, אבל משום מה בישלתי פחות בשנים האחרונות. ופתאום הכל צף, והמחמאות עודדו אותי להמשיך ולהעז, ולהתחיל להרכיץ סלטים בלי מתכון, וריבות, ולפתח את השקשוקה, או בק' צרה – לעוף על זה.

היה היי של מעבר. בוטס של אנרגיה חיובית שהחזיק כמה חודשים טובים. משהו חדש אחרי ככלות הכל. פתאום מרגישים שיש המון כוח. ובעיקר, פתאום הוסר מעלינו עול החיים. קצת קשה להסביר את זה, כי הרי קיבלנו על עצמנו עול חדש וגדול, אבל משהו בריסטארט הזה מנקה את המערכת. במקרה שלי המהלך קיצוני, כי על הדרך גם הצהרתי שאני זונח את כל עקרונותי ונפטר מכל ההתי' חייבויות שנתתי לאחרים, ובעיקר לעצמי. קתרויס. הצי' טיידתי בטלפון סלולרי ובטנדר שטח חייתי. מי היה מאמין. האופניים – מוטלים כאבן שאין לה הופכין, במצלמה כמעט שלא נגעתי שנה וחצי, לכתיבה אני בכלל לא מתגעגע, ובאופן כללי – נטשתי את החיים שמתנהלים מול המחשב. כלי העבודה שלי עתה הם הסכין והמברגה, וכשצריך – גם חומרי הניקוי.

זו שצועקת וזה שנח

גרים פה המון חבר'ה טובים – אבל אנחנו במלון, מסי' ביב לשעון כל ימות השבוע. האורחים שלנו הם חיי החברה שלנו, איתם אנחנו מתרועעים רוב הזמן. מפני הפרובינ' ציאליות הרובצת לפתחנו שומרת עלינו ההתחככות המי' תמדת עם אנשי תל אביב וניו יורק, איטלקים ומקסיקנים, גרמנים והולנדים, צרפתים או ישראלים מהעיר ומן הכפר. לא משעמם.

אחת שצועקת (ממש) שיכנו דווקא בחדר בעל אקוסי' טיקה גרועה, ודיירי החדר השכן תקעו מבטים בה (ובכחור

משמאל למעלה בכיוון השעון: גילי במטבח, קולע "צמות" מפקעות שום; מבט ממרפסת במלון; אווירה מדברית מזוקקת; הנוף הנשקף ממרומי מצפור גורני

שאייתה); אחד רוצה ביצה עין, אבל חיה לגמרי – גם החלמון וגם החלבון; אנחנו צריכים להתמודד עם שלל התייר צים של כל המבקשים להגיע דווקא בבוקר ולצאת בערב; והייתה איוו גברת מכובדת שצלצלה שבועיים מראש והו מינה שני חדרים – אחד בשבילה ואחד לחברה לעבודה – כדי שיוכלו לנוח כשהן מגיעות לעבוד באזור, אבל יומיים לפני ההגעה ביטלה חדר אחד. שעה אחרי שהגיעה לנוח, הגיע עוד משהו לנוח איתה; או בני הוג הזה שצלצלו איוו בוקר ואמרו שהם מסיימים טיול באזור ועייפים מכדי לני סוע הביתה. רק אלוהים יודע איוו מסלול היא עשתה עם עקבים כאלה.

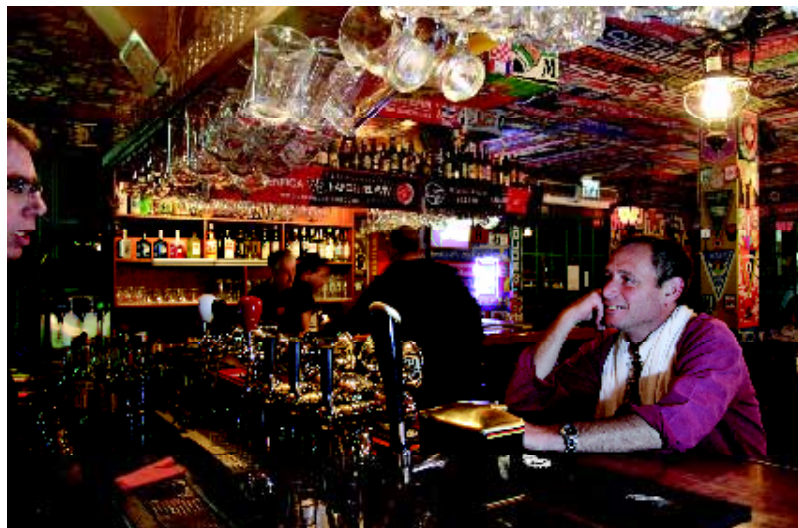
ויש את הטלפונים הרבים של האנשים שרוצים לבוא לכמה שעות ולשלם במוזמן. אלה הכריחו אותנו לגבש מדיניות בנושא. הוחלט שאין השכרת חדרים לפי שעות, וגם אין הנחה למוותרים על ארוחת הבוקר המהוללת שלנו. ובכל זאת, אם משהו לוקח חדר ללילה ועוזב אותו לפנות ערב – אנחנו לא שולחים לו את משטרת המוסר. לדעתי עד אחרון ימי לא אשכח את תמונתה של הבחורה הבי דואית היא, שהגיעה עם כיסוי ראש, עטופה בשמלה עד קרטוליה. כשהבאתי לחדר שלה ושל בן זוגה משהו לאכול, מצאתיה יושבת במיטה, פזורה שיער, כשרק סדין לגופה, ממש כמו שרואים בסרטים.

איכשהו זה קורה פחות ופחות. המלון שלנו רחוק מלהיות קן אהבים. נכון, האווירה רומנטית, וזוגות מכל הסר גים מגיעים: חיילים שהורים פינקו אותם בלילה, כאלה שחוגגים יום נישואין, זוגות שחיים משני צדי הים, הוא פה והיא שם, ונופשים אצלנו כמה ימים (לא תאמינו כמה כאלה יש), ואני משום מה אוהב נורא את כל הזוגות של הסיבוב השני. לפעמים הם בני 50 פלוס, לפעמים מת קרבים ל-70, והאהבה פורחת. הם תמיד ממלאים אותי באופטימיות. ולמרות זאת, המשפחות והחמולות (תופעה בפני עצמה), המנהלים מהארץ ומחו"ל, המטיילים, משוגעי האופניים, התיירים וגם "סתם" משפחות, הם אלה שיוצרים אנרגיה של בית – ולא של חדר מיטות.

ואנחנו? האמת היא שכיף לנו. גם החיים במדבר יכר לים לספק הנאה גדולה, ולא רק בגלל המלח שנשאר יבש במלחיה גם בלי לשים אורז או עדשים, אלא פשוט כי כשיורדים בשביל העזים מהמלון – הוא שם. הגמלים שעל הגבעה ממול, העזים, הרועים וחמוריהם, הנוף הבתולי הני שקף למרחוק, כל אלה משכיחים שעד היא עיר.

הפסטיבל הכי סודי בישראל

ערד היא לא באמת מקום קטן, אתם יודעים, וגם לא ממש עיירת פיתוח, כפי שחושבים. אני חושב שאמרת מאות פעמים בשנה האחרונה את המשפט "יש יותר בני אדם במצפה מחסידי גור בערד". זה אולי לא ממש מדויק, אבל ממחיש את הטעות של הפרספקטיבה התל אביבית (בואך ראשון לציון), הרואה בערד ובמצפה רמון, בדימונה ובירוחם, באופקים, בנתיבות ובשררות את אותו הדבר. אז נכון, מצפה מפתחת את הקטע שלה, ושררות זה קסאמים ומכללה של ממש, אבל בגדול חושבים שהן אותו הדבר – עיירות פיתוח.

רוכבי אופניים מטמטים
ברכס כידוד; למעלה: אורי,
גילי חזר מכינים תה בשטח;
במרכז: **על הבר** בפאב מחה

ערד היא אפילו לא עיירת פיתוח. אפשר לומר שהיא האחות האשכנזייה הקטנה של עיירות הפיתוח. החיים בה מספקים גם נקודת מבט מעניינת למדי על מזרחיות, אבל נראה שלא זה העניין כאן. בכל אופן, שלא כמו אחיותיה המבוגרות ממנה, ערד הוקמה על ידי מי שנקראו אז "אנשי שלומנו" או "אנשי ארץ ישראל היפה" (שני ביטויים שאני לא יודע מי מהם מרגיז יותר), יוצאי קיבוצים ושאר כאלה. זה קרה רק ב-1962, הרבה אחרי גלי העלייה שבאו לאחר קום המדינה ויושבו בעיירות האחרות. הוויכוח כאן עדיין ניטש, האם היו אלה ועדות קבלה או סתם ועדות של משרד השיכון שווידאו שיש למבקשים לבוא גם מקומות עבודה? שנות השישים העליונות התחלפו להן בשנות השבעים, אז מספרת האגדה שלא נעלו כאן לא בתים ולא מכוניות (נתון המעלה על הרעת שאולי אין לברואים נטייה גנטית לגנוב). בשנים ההן יצאו לערד מוניטין של מקום עם אוויר נקי, ועד היום פוגשים כאן תושבים שהגיעו בהמלצת הרר פא בגלל האסתמה של הילד או שלהם עצמם. גם חסידי גור הגיעו פחות או יותר באותה התקופה. עוד אגדה אורבנית מקומית מספרת שבייגה שוחט, ראש המועצה המקור מית המיתולוגי של ערד, התגאה בכך שהיא הולכת להיות העיר הראשונה בישראל ללא מוזה. שמע הרבי מגור, נחרד והורה לחסידיו החרדים לא פחות לסייע לאחיהם. כיום יש

ומיקי גבריאלוב ודרו אהרון ודני סנדרסון עם מזי כהן, שהם כולם לא בדיוק ליגה ג'. והכל פתוח בחינם לציבור, רק תבואו. אולי זו הפוסט־טראומה. אולי חוסר רצון עכשווי להביא לכאן תיירות, אבל הפסטיבל לא זוכה לכל פרסום, ואלפים מתושבי העיר נהנים מהופעות על חשבון העירייה.

טבע מתחת לאף

אני נוטה להאשים את המצאת המזגן בקריסת התיירות בערד. אבל זה לא רק זה: יש כאן איוו כוח חצי סמוי שבור לם התפתחות תיירותית בעיר השוכנת על גבול שמורת הטבע הגדולה בישראל. פסטיבל ערד הוא רק דוגמה אחת להימנעות מזרים. מערכת התכנון והבנייה רחוקה גם היא מקידום העניין, ויזמי תיירות שמגיעים לחברה הכלכלית העירונית זוכים לעתים ליחס תמוה, לפחות אלה שדיברו איתי. ואולי זו רק המנטליות הפרובינציאלית. בראשית שנות התשעים קלטו 15,000 תושבי העיר מספר רומה של עולים חדשים ממדינות חבר העמים ומאתיופיה. ערד הפכה פסיפס של ותיקים, אסתטיים, חסידים, אתיופים, רוסים, וברואים – שאף שרובם אינם גרים בתוך העיר, הם חלק ממארג החיים שלה. ברואר, בבנק, בחנויות, בבתי הקפה ובבתי העסק, בקופת חולים ובמוסך תמצאו אותם נותנים ומקבלים שירותים. אז נכון, לא הכל אידילי, והגורניקים,

אפשר לומר שעד היא האחות האשכנזייה הקטנה של עיירות הפיתוח. החיים בה מספקים נקודת מבט מעניינת על מזרחיות, אבל נראה שלא זה העניין כאן

כאן קהילה גדולה, בת אלפי נפשות, שמטרידה לא מעט חלק מהתושבים החרדים מההתחרדות.

ובינתיים התיירות שגשגה. נסים הספר, שהגיע מבאר שבע ב-1977, מספר על מרכז עיר שוקק מבקרים, הרבה מהם גרמנים, שנהנו מהאקלים המצויין שלנו על כוס בירה לעת ערב. טרום ימי מיווג האוויר היה זה רק מתבקש לעי לות אחר הצהריים מים המלח, ולא לבלות בבקע הלוהט הנשקף מולי יום־יום. לא רק תיירות חוץ אלא גם תיירות פנים הייתה פה. הצימרים פרחו; צימרים באמת, של חדר או שניים, בבית משפחה.

והיה גם הפסטיבל. פסטיבל ערד הוא אולי הפסטיבל האותנטי היחיד בישראל. בין כל השאנטי־באנטי־חסינות לכל הפסטיבלים תוצרת העיריות, אין עוד פסטיבל אמיתי שצמח מעצמו כמו פסטיבל ערד. בתחילה היה "ערד על הרשא", שלושה ימים של שירה בציבור, ואז כל מיני ערבי שירה, וחבורות זמר שהתכנסו, ובסוף גם הוודסטוק השנתי המוטרף של שנות התשעים שהסתיים באסון.

לא כל התושבים זוכרים את פסטיבל ערד של הימים ההם לחיוב, חלק מהם לא ממש שמחו לגלות את צעירי ישראל וזוקים בשקי שינה לא רק בכל חלקת רשא מרבי רית אלא גם בחדר המדרגות שלהם, ועל המדרכות ובחצי רות. אך תופתעו לגלות שפסטיבל ערד עדיין חי. בעצם, להוציא שנה אחת הוא התקיים כל השנים, הפסטיבל הסודי בישראל. ושלא תטעו – היו פה שלומי שבן ושרית חרד

הרוסים, הברואים – כולם מואשמים בכך שהם משתלטים על העיר, אבל עם זאת, למקום כזה אין ברירה אלא להיות בסובלנות.

וגם דברים טובים קורים פה: שבילי ההליכה המחברים את העיר עם המדבר, למשל. את הפרויקט הרים בעשור האחרון ירדי, דב פוניו, הממשיך ומסמן את השבילים בסי ביבה גם לאחר שעבר את שנתו ה-80. אין היום עוד עיר שמובילים אליה וממנה שבילים רבים כל כך. לרוב אורחינו אנחנו ממליצים על המסלול הירוק של נחל כידוד, בעיקר מכיוון שניתן לסיימו במלון. שלוש שעות הליכה לא קשה מדי, עם קצת עתיקות והרבה טבע, ממש מתחת לאף. תעי נוג לשמוע את התגובות בכל פעם מחדש.

אבל גולת הכותרת של החיים כאן היא עדיין האקלים, כמו בשנות השישים. ערד גבוהה, והאוויר בה קריר, בעיי קר בלילה. משרע הטמפרטורות גדול מאוד, ואנחנו זוכים לימים מקסימים בחורף (עם 128 מילימטרים גשם בשנה בממוצע) וללילות קרירים בקיץ. וגם העובדה שעד היא שער מופלא למדבר יהודה, ושנחנו מרוחקים שעה וחצי מתל אביב.

שבת בבוקר. שבוע או שבועיים אחרי שהגענו, חרד האוכל מלא באורחים. אני בפנפון אחרון של "סלט הבית" המושקע שלנו – שיהיה יפה, והיא פורסת את הלחם שיצא מהתנור. פתאום היא עוצרת, מביטה בי ואומרת, "תגיד לי, איך לא עשינו את זה קודם?"

מידע פנימי

רשימת ההמלצות האישית שלי

האירוסים, הפורחים במלוא תפארתם בתל ערד בתחילת אפריל.

"מחזה", הפאב המיתולוגי השוכן בכניסה לעיר. יש בו תצוגה של צעיפי אוהדי כדורגל מהעולם כולו.

קב יתיר, המציע גם טיורים מוזרכים בכרמיו.

מזיאון הזכוכית ברובע האמנים (רובע אשת לוט).

הוואדיות, הוואדיות

הוואדיות. מיצאו ואדי בפאתי העיר ורדו אליו בעזרת המפות שמחלקים במרכז המידע לתייר או אצלנו במלון.

מצפה עומר, השוכן מחוץ לעיר וצופה לעבר בקעת קנאים.

מצפור גורני

בפאתי העיר, ומציע כמה ספסלי אבן, עצי שיטה ונוף יש המלח והרי מואב – הנוף שמולו אני חי כבר שנה וחצי, והעין עדיין אינה שבעה ממנו.